

ظرفیت های صنعتی و معدنی استان کرمان

استان کرمان به عنوان پهناورترین استان کشور، دارای ظرفیت های قابل توجه و گسترده ای در بخش صنایع و معادن می باشد. وسعت، معادن بی شمار و بسیار غنی، امکانات فوق العاده طبیعی و... موجب گردیده تا این استان به مرکز ثقلی در جنوب شرق کشور تبدیل گردد. کرمان دارای ۴۲۰ معدن فعال می باشد که شامل معادن مس در رفسنجان و شهرابک، ذغالسنگ در زرنند، کوهبنان و راور، سنگ آهن در سیرجان و زرنند، کرومیت در اسفندقه، فاریاب، صوغان و تیتانیوم در جنوب استان می باشد. در حال حاضر استان کرمان با استخراج سالانه بیش از ۹۲ میلیون تن در قالب ۴۲ نوع ماده معدنی، ۳۰ درصد فعالیت های معدنی کل کشور را به خود اختصاص داده است.

صنایع

صنایع استان کرمان به دو دسته صنایع دستی و ماشینی تقسیم می شوند. صنایع دستی شامل شال، پته و ترمه است که به غیر از پته دوزی باقی از رونق سابق برخوردار نیستند. صنایع دستی کارگاهی همچون قالی بافی، جاجیم بافی، گلیم بافی و خورجین بافی از صنایع رایج این استان به شمار می رود. صنایع ماشینی استان به سه دسته کارگاهی کوچک، متوسط و بزرگ تقسیم می شوند که از این صنایع می توان سیمان، ذغال سنگ و مس را نام برد.

در بخش صنعت، به جز کارخانجات بزرگ خودرو سازی کرمان، مس شهید باهنر، لاستیک بارز و... انواع کارخانجات و واحد های تولیدی نظیر صنایع مواد غذایی و آشامیدنی، تولید منسوجات، کارخانجات تولیدی پوشاک، محصولات چوبی، محصولات کاغذی، محصولات شیمیائی، پلاستیکی، محصولات کانی غیر فلزی، تولید فلزات اساسی، تولید ماشین آلات تولید مولد برق و ... در استان کرمان فعال هستند.

وجود اراضی مناسب برای راه اندازی واحد های بزرگ و کوچک در شهرک های صنعتی و چه در مناطق آزاد و اراضی خصوصی، همراه با امکانات دیگری بیانگر این واقعیت است که استان کرمان نه فقط بهشت معدن کاران به شمار می رود بلکه می تواند برای صاحبان صنایع نیز بهشت دیگری باشد.

از نظر اقتصادی منطقه ویژه و آزاد تجاری سیرجان اهمیت استان کرمان را افزایش داده است. این منطقه به عنوان یک قطب اقتصادی ویژه بر بستر مزیت های باراندازی، در ساختار اقتصادی استان کرمان نقش و موقعیت قابل توجهی را احراز کرده است. در واقع شهرستان سیرجان محل اتصال کلیه محورهای ترانزیتی و حمل و نقل کالا از جنوب به شمال، شرق و غرب ایران و سایر کشورهای شمالی، خلیج فارس و اروپا می باشد.

معادن

استان کرمان بدلیل داشتن منابع معدنی فلزی و غیر فلزی یکی از غنی ترین استانهای معدنی کشور و به تعبیری "بهشت معدن کاران" شناخته شده است. مواد معدنی از قبیل زغال سنگ، مس، آهن، کروم، روی، سرب، تیتان و سنگ های ساختمانی تزئینی می توانند تأمین کننده مواد خام بخش صنعت در صنایع تبدیلی باشند.

معادن استان در تأمین مواد اولیه مورد نیاز صنایع کشور نقش ارزنده ای برعهده دارند. معادن سرشار آهن، ذغال سنگ، مس و دیگر فلزات چرخ های صنعت استان و کشور را به گردش در می آورند. معادن ذغال سنگ قسمتی از نیاز کارخانه ذوب آهن اصفهان را تأمین می کنند. منابع مس سرچشمه کرمان که از غنی ترین و خالص ترین معادن مس درجهان به شمار می رود، از مشخصه های ویژه اقتصادی استان کرمان محسوب می شود.

مهم ترین معادن استان کرمان

۱) مس سرچشمه

معدن مس سرچشمه در ۱۶۰ کیلومتری جنوب غربی کرمان با ظرفیت ۱/۷ میلیارد تن، بزرگ ترین تولید کننده مس ایران است. این معدن یکی از بزرگترین معادن روباز مس دنیا است که حدود ۲۰ هزار نفر به صورت مستقیم در شرکت ملی مس مشغول به کار هستند. هم اکنون سالانه ۸۰۰ هزار تن مس کاند در مس سرچشمه تولید می شود.^۱

۲) گل گهر سیرجان

گل گهر سیرجان یکی از مطرح ترین قطب های فعال معدنی و صنعتی در خاورمیانه می باشد. ذخیره سنگ آهن گل گهر، ۱/۲ میلیارد تن می باشد. این شرکت یکی از پیشرفته ترین کارخانجات تولید آهن و فولاد در سطح منطقه است. این ذخایر معدنی در استان کرمان و در ۵۰ کیلومتری جنوب

^۱ - مس در دهه های آینده یک عنصر استراتژیک خواهد بود چرا که مطابق پیش بینی ها، ۴۹ درصد از تأمین انرژی از طریق الکتریسیته خواهد بود که مهم ترین عنصر در این تغییر رویکرد با توجه به قیمت ها و قابلیت بالا در انتقال جریان الکتریسیته، مس خواهد بود. طی ۱۰ سال آینده دست کم ۳۵ درصد خودروها در سطح جهان برقی خواهند شد که به این ترتیب، مصرف ۴ تا ۷ کیلوگرمی مس در خودروهای امروزی به بیش از ۸۹ کیلوگرم افزایش خواهد یافت. بر این اساس بازار مناسبی برای فلز مس ایجاد خواهد شد. سرانه فعلی مصرف مس در جهان ۲/۳ کیلوگرم است که پیش بینی می شود طی دو دهه آینده با افزایش ۱/۳ میلیارد نفری جمعیت جهان، تقاضای اضافی ۵ میلیون تنی برای آن ایجاد شود.

غربی شهرستان سیرجان واقع شده است. عملیات اکتشاف سنگ آهن گل گهر در سال ۱۳۴۸ توسط شرکت خصوصی ایران باریت آغاز و سپس با همکاری شرکت ژاپنی ماروبنی ادامه یافت و از سال ۱۳۵۳ به شرکت ملی فولاد ایران واگذار گردید.

آغاز ساخت و پروژه‌های گل گهر از ۱۳۷۰ آغاز شد و در حال حاضر پروژه‌ها و کارخانه‌های زیادی در گل گهر فعال هستند و برای بیش از ۱۸ هزار نفر اشتغال ایجاد شده است. در شرکت گل گهر پروژه‌های مهمی از جمله تولید سنگ آهن، کنسانتره آهن، گندله آهن و آهن اسفنجی انجام می‌شود. در سال‌های اخیر، خط ۷ تولید کنسانتره شرکت معدنی و صنعتی گل گهر با ظرفیت ۲ میلیون تن در سال همچنین کارخانه مگامدول اول آهن اسفنجی شرکت توسعه آهن و فولاد گل گهر به ظرفیت ۱,۷ میلیون تن در سال به بهره برداری رسیده است.

ارزشمند ترین مواد معدنی استان کرمان

بنا بر اعلام اداره اکتشاف سازمان صنعت، معدن و تجارت استان کرمان؛ آهن، مس، کرومیت و زغالسنگ بیشترین ارزش مواد معدنی استان کرمان را به خود اختصاص داده اند. استان کرمان به دلیل دارا بودن ۴۲ نوع ماده معدنی یکی از متنوع ترین استان‌های کشور در این زمینه است. مهم ترین منابع معدنی استان به شرح ذیل می باشد:

- سنگ آهن با ذخیره قطعی ۱/۲ میلیارد (این فلز در کرمان عمدتاً در دوکمر بند متمرکز شده است که عبارتند از کمر بند سیرجان که مهمترین و با کیفیت ترین معادن آهن ایران را شامل می گردد و کمر بند آهن بافق - کرمان با حجم ذخیره قطعی ۱۸۰ میلیون تن)؛
- مس با ذخیره قطعی ۱,۷ میلیارد تن (مهمترین معادن مس استان کرمان عبارتند از مس سرچشمه، مس میدوک، دره زار، چهار گنبد، دره آلو و سرگزکوه)؛
- ذغالسنگ با ذخیره قطعی ۱۲۰ میلیون تن؛
- کرومیت با ذخیره قطعی ۱۶ میلیون تن (با وجود ذخایر قابل توجه کرومیت در استان تاکنون طرح‌های فرآوری اجرایی نشده و بیشتر این ماده معدنی به صورت خام از استان خارج می‌شود)؛
- تیتانیوم با ذخیره قطعی ۱۴۹ میلیون تن؛
- معادن سنگ‌های ساختمانی با ذخیره ۲ میلیون تن.

جمع بندی

سرمایه به عنوان یکی از ارکان ناگزیر برای توسعه بخش معدن به شمار می‌آید. در این میان ریسک بالای فعالیت‌های معدنی باعث شده تا در ایران فعالان بخش خصوصی تمایل کمتری برای ورود به بخش اکتشافات معدنی داشته باشند. زیرا انجام عملیات اکتشافی نیازمند سرمایه‌گذاری کلان است که در صورت به نتیجه رسیدن، بازگشت سرمایه بازه زمانی طولانی خواهد داشت. در این میان کارشناسان و فعالان بخش معدن می‌گویند حضور سرمایه‌گذاران خارجی در معادن ایران به شدت احساس می‌شود. با ورود آنها به معادن ایران، علاوه بر تزریق منابع مالی، انتقال فناوری و دانش فنی نیز انجام می‌شود. زیرا تحریم‌های اعمال شده بر ایران، ورود بسیاری از فناوری‌ها را به کشور مشکل کرده است.

البته در راستای سیاست‌های کلان اقتصادی کشور مبنی بر اقتصاد غیرنفتی و کاهش فروش مواد خام مانند مواد معدنی سنگ آهن، مس و کرومیت، برنامه‌های مهمی در زمینه زنجیره تولید انجام شده است. به عنوان مثال بخش زنجیره فولاد در سال‌های اخیر با تولید ۳۲ تن کنسانتره آهن، ۲۸ میلیون تن گندله آهن، ۱۱ میلیون تن آهن اسفنجی و ۱۱ میلیون تن شمش موجب گردیده تا استان کرمان در افق ۱۴۰۴ به قطب فولاد کشور تبدیل شود.

با توجه با ظرفیت قابل توجه منابع معدنی کرمان، افزایش صادرات غیر نفتی، بهبود و ارتقاء ظرفیت‌های تولیدی کشور، ایجاد اشتغال و کمک به جلوگیری از خروج نیروهای مستعد و متخصص، جذب سرمایه گذاری‌های خارجی در بخش معادن استان کرمان می‌تواند مورد توجه قرار گیرد. البته در کنار اخذ فن آوری و سرمایه گذاری خارجی برای استخراج و اکتشاف، بایستی تمهیدات لازم به منظور ایجاد صنایع جانبی برای جلوگیری از خام فروشی مواد معدنی اتخاذ گردد چه در غیر این صورت، بایستی کالاهای تولیدی حاصل از مواد معدنی خام را با صرف هزینه‌های بیشتر از سایر بازارها تهیه نمود.

منابع:

- تارنمای شرکت صنعتی و معدنی گل گهر: www.geg.ir
- تارنمای شبکه معدن ایران: www.imico.org
- تارنمای سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران: www.imidro.gov.ir
- تارنمای شرکت معادن ذغالسنگ کرمان: www.kermancoal.ir
- تارنمای سازمان صنعت، معدن و تجارت استان کرمان: www.ker.mimt.gov.ir
- تارنمای خبرگزاری ایرنا: www.irna.ir/xjdqzd